

פרוטוקול מס' 314

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
סיום ב', א' באדר ב' תשל"ג - 5.3.73, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- ש.ז. אבדסוב
- א. אנקוריין
- י. ארידור
- ד. ארזי
- מ. ביבי
- מ. בן-פורח
- ג. האוזנר
- ז. הרינג
- ב. הלוי
- א. עופר
- מ. פרוש
- ח. צדוק
- י.ה. קלינגהופר
- ש. פרידמן

מוזמנים:

- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
- מ. ארן - משרד המשפטים
- י. קרמ - משרד המשפטים

- א. שפט - משרד הפנים
- ג. קופט - משרד הפנים

מזכירת הוועדה: ד. מלחי

רשמה: ה. ביתן

סדר היום:

- (א) חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 4), תשל"ג-1972.
- (ב) חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972.
- (ג) חוק לטיפול באגידות.
- (ד) חוק יסוד: הממשלה (תיקון), תשל"ל-1969 (של חבר-הכנסת ד. ארזי).

- 1280 -

(נתקבל ביום 11.3.73)

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

(א) חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 4), תשל"ג-1972

בסוף הישיבה הקודמת הציג חבר-הכנסת צדוק להוסיף בסעיף קטן (ד) פיסקה שתאמר: "זכתה רשימה שלא קיבלה רוב הקולות ב-60 מנדטים, תיעשה חלוקת המנדטים הנוותרים בין הרשימות הנוותרות. לענין זה 'רוב הקולות' הוא רוב הקולות הכשרים של הרשימות המשתתפות בחלוקה".

א. יריין:

לאחר שהוועדה החליטה לא לשנות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) בסעיף 81 לחוק הקיים וקבעה בישיבה הקודמת שבסעיף קטן (ד) המוצע יהיו שלוש פיסקות, אני מציע להוסיף פיסקה רביעית שתאמר: "רשימה שלפי סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) זכתה במחצית כל המנדטים ולא קיבלה יותר ממחצית כל הקולות הכשרים לא תוסיף להשתתף בחלוקת המנדטים". נוסח זה דומה יותר לנוסח בחלקים אחרים של סעיף 81.

י.ה. קלינגהופר:

את המלים "ולא קיבלה" יש להקדים כדי לא לייחס אותן למלים "לפי סעיפים קטנים

(ב) ו-(ג)".

ס. ביבי:

הנוסח שהציע פרופ' יריין מעורר שתי שאלות: ראשית, מדוע משתמשים בפועל "זכתה" כשמדובר במנדטים ובפועל "קיבלה" כשמדובר בקולות?

י. ארידור:

זה הנוסח בסעיף קטן (ג).

י.ה. קלינגהופר:

כשמדובר בקולות אין זו זכיה. זוכים במנדטים.

ס. ביבי:

אני משוכנע שיש צורך באנחנה זו, אך כיוון שנוסח זה מופיע בסעיף קודם איני עומד על

נקודה זו.

שנית, מדובר בנוסח זה על מחצית כל הקולות הכשרים, ויש קולות כשרים שאינם מגיעים לידי מנדט.

א. יריין:

חבר-הכנסת ביבי צודק בענין זה, כי בנוסח שהצעתו בכללים במחצית גם אלה שלא עברו את

אחוז החסימה, ובכך איננו רוצים.

היו"ר י. גולדשמידט:

כלומר, יש להוציא את אלה שלא עברו את אחוז החסימה.

א. עופר:

אני מציע שפיסקה (4) תנוסח כדלקמן: "רשימה שלא קיבלה יותר ממחצית כל הקולות הכשרים של כל הרשימות המשתתפות בחלוקת המנדטים וזכתה במחצית המנדטים לפי פיסקות (2) ו-(3) לא תוסיף להשתתף בחלוקת המנדטים, והחלוקה תימשך בין הרשימות האחרות. אפשר גם לוותר על איזכור פיסקות (2) ו-(3)".

א. יריין:

ההבדל בין הצעת חבר-הכנסת עופר לבין הצעתו הוא זה: לפי הנוסח שמציע חבר-הכנסת עופר, אם רשימה זכתה כבר בחלוקה הראשונה לפי סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) ברוב המנדטים, היא ממשיכה להשתתף בחלוקה כאשר מחלקים את העודפים, ופיסקה (4) החדשה אינה פוגעת בה. אני הבנתי אחרת את הצעת חבר-הכנסת צדוק וגם ניסחתי אותה אחרת. אמרתי שגם אם הרשימה קיבלה כבר בחלוקה הראשונה יותר ממחצית המנדטים חלה עליה ההגבלה האמורה בפיסקה (4).

א. עופר:

אבל אם רשימה לא קיבלה בחלוקה הראשונה את מחצית הקולות היא גם אינה יכולה לקבל את מחצית המנדטים בחלוקה הראשונה. זה פשוט לא ייתכן.

ב. הלוי:

אני מציע לכתוב "60 מנדטים", כפי שהציע חבר-הכנסת צדוק, במקום "מחצית כל הקולות", כי זה יותר ברור. אפשר לפרש שהכוונה למחצית המנדטים שחולקו בחלוקה הראשונה, כלומר, אם חולקו בשלב ראשון 116 מנדטים, הרי 58 מנדטים זו המחצית, ולא לזה הכוונה. כל חוק הבחירות לכנסת ולכל חוק יסוד: הכנסת מנדטים על 120, ומדוע לא לכתוב באופן ברור "וזכתה ב-60 מנדטים"?

א. עופר:

אין כאן חילוקי דעות ענייניים, כי אם רק חילוקי דעות ניסוחיים. המשותף לכל ההצעות הוא שרשימה אשר לא קיבלה מחצית הקולות אינה יכולה להקבל יותר מ-60 מנדטים. פרופ' ידין חשש שרשימה אשר לא קיבלה מחצית הקולות בשלב הראשון יכולה לזכות באותו שלב במחצית המנדטים, ודבר זה לא ייתכן במציאות. לכן אין מקום לתיקון מעיפים קטנים (ב) ו-(ג), ואנו נשארים רק במסגרת מעיף קטן (ד). מה שלא נראה לי בנוסח שמציע חבר-הכנסת צדוק הוא הצורך בהגדרה שהו "רוב הקולות".

ח. צדוק:

כפי שאמר חבר-הכנסת עופר, אין שום חילוקי דעות לגופו של ענין והעמדה המשותפת לכל ההצעות היא שרשימה אינה יכולה לקבל 61 מנדטים אם לא קיבלה יותר מ-50% מהקולות הכשרים של הרשימות המשתתפות בחלוקת המנדטים. זה העיקרון ועליו אין שום מחלוקת.

אילו המחלק היה גדול מ-120, היתה נוצרת אפשרות, אפילו תיאורטית רחוקה, שכבר בחלוקה הראשונה תוכל רשימה לזכות ב-61 מנדטים אפילו קצלה פחות מ-50% מהקולות הכשרים. אפשרות זו קיימת באופן תיאורטי גם אם מחלקים את סך הכל הקולות ב-121, אבל הוועדה החליטה שהמחלק יהיה 120, כך שאפשרות זו אינה קיימת אפילו תיאורטית. התוצאה היא שמכוח מעיפים קטנים (ב) ו-(ג) אי-אפשר לעבור את הגבול של 61 מנדטים בלי לקבל את רוב הקולות. אם כן, אנו מציינים לקבוע דבר זה רק לגבי השלב השני של החלוקה, היינו החלוקה לפי מעיף קטן (ד), וזה מה שניסיתי לעשות בהצעתי, וזה מה שניסה חבר-הכנסת עופר לעשות בדרך אחרת.

י. סלינגר:

כיוון שמחלקים את השברים גם בחלוקה הראשונה - זה נובע מהביטוי "המספר השלם" - האם אין לזה השפעה?

ח. צדוק:

- אין לזה השפעה.

ס. פרוש:

אני מציע לכתוב: "רשימה שקיבלה בחלוקה הראשונה 60 מנדטים אינה זכאלת בחלוקת עורפי המנדטים".

הינ'ר י. גולדשמידט:

משמעות הצעתך היא ששום מפלגה לא תקבל לעולם רוב אבסולוטי.

ס. פרוש:

בחלוקה הראשונה רשימה יכולה לזכות אפילו ב-61 או ב-65 מנדטים. אני מתכוון למקרה שרשימה לא קיבלה את מספר הקולות המלא.

א. עופר:

בהצעה זו אינך אוסר מה קורה אם רשימה לא קיבלה 60 מנדטים.

הינ'ר י. גולדשמידט:

לפי השיטה הקיימת רשימה שזכתה ב-60 מנדטים יכולה לזכות במנדט נוסף בעת חלוקת העודפים, ואילו לפי הצעת חבר-הכנסת פרוש, אם רשימה אינה מקבלת בחלוקה הראשונה יותר מ-60 מנדטים, לעולם לא תוכל לקבל 61 מנדטים. איני חושב שמציעי התיקון יקבלו הצעה זו.

א. עופר:

חבר-הכנסת הלוי הציע שנדבר על 60 מנדטים ולא על מחצית המנדטים, אולם בכל החוק נמנענו מלהתייחס למספר מסויים. אם נכתוב "מחצית המנדטים", לא יהיה צורך לשנות את החוק במקרה שהכנסת תחליט לשנות את מספר חברי הכנסת. לכן אני מציע לכתוב: "רשימה שלא קיבלה יותר ממחצית כל הקולות הכשרים של כל הרשימות

א. עופר:

המשתתפות בחלוקת המנדטים וזכתה במחצית כל המנדטים - כאן מוסיף אני את המלה "כל" - לא תוסיף להשתתף בחלוקת המנדטים, והחלוקה תימשך בין הרשימות הנותרות". בדמה לי שזה מטא את הכל.

א. ידני:

נראה לי שאם כתוב "במחצית כל המנדטים" לא יכול להיות ספק שכל המנדטים הם 120 ומחצית היא 60. המלים "והחלוקה תימשך בין הרשימות הנותרות", המוצעות על-ידי חבר-הכנסת עופר, מיותרות, לדעתי, כי ברור שאם חולקו 116 מנדטים, למשל, אין נעצרים בשלב זה אלא ממשיכים בחלוקה. אולם איני עומד על מחיקתן של מלים אלה.

ב. הלוי:

אני תומך באמירת הדבר במפורש, כלומר, אני מציע להשאיר מלים אלה.

י.ה. קלינגהופר:

אני בעד כתיבת המספר "60", כי בחוק יסוד: הכנסת נאמר: "הכנסת בהיבחרה תהיה בת מאה ועשרים חבר". כלומר, לפי החוק מספר חברי הכנסת בהיבחרה חייב להיות 120, ולמה ללכת סחור סחור ולומר, בעילת המספר, "מחצית"? ידוע לי שבתחילה היה כלול סעיף זה בחוק הבחירות לכנסת והוא לא כלל את המלה "בהיבחרה". הכנסת לא היתה בטוחה אם המצב המעשי הולם את דרישת החוק, כי לפעמים פחת מספר חברי הכנסת מ-120 מסעמים מצעדים מאד, ולכן הוחלט להוסיף את המלה "בהיבחרה". כיוון שכל הנושא הנדון הוא רק לזמן הבחירות אני חושב שצדדי יותר אם נכתוב "60 מנדטים" במקום "מחצית המנדטים".

ח. צדוק:

אני חושב שאנו צריכים לשאוף לאחידות בניסוח. בסעיף קטן (ב) שנשאר כמו שהוא כתוב: "יחולק... למספר חברי הכנסת". כשם שבסעיף קטן (ב) מדובר על מספר חברי הכנסת ולא מאו זכר המספר 120, כן יהיה נכון לדבר ב(ד) על מחצית מספר חברי הכנסת.

א. עופר:

לא רק בסעיף 81 אלא בכל חוק הבחירות לכנסת לא מצויין מספר חברי הכנסת.

י.ה. קלינגהופר:

בחוק יסוד: הכנסת מדובר בסעיף מסויים על 80 חברי כנסת. אולם איני עומד על ענין זה, כי אין זו נקודה מהותית.

א. עופר:

המספרים 120 ו-60 מוזכרים בחוק יסוד: הכנסת, אבל כאן איננו מתייחסים לחוק יסוד: הכנסת, אלא לחוק הבחירות לכנסת, ובכל החוק הזה לא מוזכר שום מספר, ובצדק. אם נכניס לכאן מספר, זה יסבך אותנו במקרה שתחליט הכנסת לשנות את מספר חברי הכנסת.

י.ה. קלינגהופר:

אבל בהצעה המקורית הזכרתם את המספר 121.

ח. צדוק:

אני מציע להשתמש במונח שיצנו כבר בחוק: "מחצית מספר חברי הכנסת".

א. ידני:

איני רואה מה הצורך לסבך את הנוסח רק בגלל שבמקום אחר מוזכר המונח "מספר חברי הכנסת". "מחצית כל המנדטים" זה ביטוי ברור וחד-משמעי.

י.ה. קלינגהופר:

ויתרנו על ההצעה להוסיף 1 ל-120 לצורך חישוב הסודר הכללי, כי חזרנו לחוק הקיים. אבל לסודר הרשימה מוצע בכל זאת להוסיף 1. נראה לי שבכך נטשו המציעים את האחידות שהיתה בהתחלה כאשר הוסף 1 בכל מקום, גם לצורך חישוב הסודר הכללי וגם לצורך חישוב סודר הרשימה.

א. עופר:

כאן מוסיפים 1 כי זו השיטה.

הינ'ר י. גולדשמידט:

הוספה זו היא מהותית בסעיף קטן (ד), בעוד שבסעיף קטן (ב) היא באה לצורך החישוב. לכן

מוצדקת מבחנה זו.

הוחלט: במע"ף קטן (ד) תיווסף פיסקה (4) שתנוסח כדלקמן:

"רשימה שלא קיבלה יותר מסחצית כל הקולות הכשרים של כל הרשימות המשתתפות בחלוקת המנדטים וזכתה במחצית כל המנדטים לא תוסיף להשתתף בחלוקת המנדטים, והחלוקה תימשך בין הרשימות הנותרות."

ג. האוזנר:

במקום מע"ף קטן (ד) אני מציע שייכתב: "לאחר החלוקה שתיערך לפי סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) ייקבע מדי פעם מודד נוסף. לראשונה יהיה מודד שני שהוא 75% מהמודד הכללי, וחלוקת המנדטים הנותרים תיעשה לפי מודד זה. נשאר לחלוקה עוד מנדטים לאחר החלוקה לפי המודד השני, ייקבע מודד נוסף והוא מודד שלישי שהוא 60% מהמודד הכללי, וחלוקת המנדטים הנותרים תיעשה לפי מודד זה. אם נשאר עוד מנדטים, ייקבע המודד הנוסף ב-50%, ואם נשאר עוד מנדטים יהיה המודד האחרון 40%. אם שתי רשימות או יותר זכאיות למספר מנדטים לפי אחד המודדים הנוספים שעולה על מספר המנדטים הכללי העומד לחלוקה, תכריע הגולה על-ידי הוועדה המרכזית. אם לאחר חלוקה לפי שיטת המודדים הנוספים נותרו מנדטים לחלוקה - כלומר, העודפים של 40% לא כיוסו את כל המנדטים - תיערך הגולה בין כל הרשימות המשתתפות בחלוקת המנדטים איזו מהן תזכה במנדטים הנוספים."

אחן דוגמה כדי להמחיש את הצעת. למען פשטות החשבון נניח שהמודד הכללי הוא 10,000 קול. לרשימה א' נותרו 9,000 קול, לרשימה ב' 8,750 קול, לרשימה ג' 6,000 קול, לרשימה ד' 4,500 קול. במקרה כזה רשימה א' תקבל מנדט אחד, כי יש לה עודף של 9,000 קול, וגם רשימה ב' תקבל מנדט נוסף. בשלב זה של החלוקה רשימות אחרות לא יקבלו מנדט נוסף. אם נותרו לחלוקה עוד מספר מנדטים, מורידים את המודד ל-60%, ומי שעובר את המחסום של 60% מקבל עוד מנדט. כיסתה החלוקה הזאת את כל מספט המנדטים העומדים לחלוקה, מפסיקים בזה, אך אם נותרו עוד מנדטים, מורידים את המודד פעם שלישית ופעם רביעית, אם יש צורך בכך, עד כדי 40%, וכאן נעצרים. כלומר רשימה שקיבלה עודף שהיא פחות מ-40% אינה זכאית להשתתף בחלוקה לפי מודד, ואז אחת מהשתיים: או שמחלקים יותר מדי מנדטים, כי יותר מרשימה אחת היו זכאיות לפי כל מודד שהיא, או שנותרו מנדטים לחלוקה. בשני המקרים האלה אני אומר שהגולה תכריע בין הרשימות.

הי"ר י. גולדשמידט:

האם לפי הצעתך שום רשימה אינה יכולה לקבל יותר ממנדט אחד אחרי החלוקה הראשונה?

ג. האוזנר:

רשימה יכולה לקבל יותר ממנדט אחד רק בסוף, לאחר הגולה, אם מסתבר שלא חולקו כל המנדטים. בכך רוזה אני לחסום את האפשרות שרשימה תקבל מנדט בזכות עודף קטן מאד. יחד עם זה שומרת הצעה זו על כך שהחלוקה תהיה לפי סדר העודפים, ואם סדר זה אינו מכסה את השטח, עורכים הגולה.

א. עופר:

אני מתנגד להצעה זו.

ח. צדוק:

הצעה זו מכניסה שינוי בשיטה הקיימת, אך אין זו שיטת ד'הונט.

הי"ר י. גולדשמידט:

נצביע על הצעת חבר-הכנסת האוזנר.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת האוזנר למע"ף קטן (ד) לא נתקבלה

הסתייגות: לחבר-הכנסת ג. האוזנר.

מ. פרוש:

אני רושם הסתייגות לפיה יש להשאיר את סעיף קטן (ד) כפי שהוא.

ג. האוזנר:

ברור שגם אני מציע במקום ראשון להשאיר את (ד) כפי שהוא, ורק לחלופין אני מציע את

הנוסח שהנאתי לעיל.

הסתייגות: לחברי-הכנסת מ. פרוש ו-ג. האוזנר
המזיעים לא לשנות את סעיף קטן (ד)
בסעיף 81 לחוק המקורי.

פרוש: אני מציע להוסיף סעיף תחילה שיאמר כי
תחילת חוק זה בבחירות לכנסת התשיעית.

ה צ ב ה

הצעת חבר-הכנסת פרוש להוסיף סעיף תחילה לא נתקבלה.

הסתייגות: לחבר-הכנסת מ. פרוש.

פרוש: אני מציע שרשימה אשר זכתה בחלוקה השנייה
במנדט אחד לא תוכל להשתתף בחלוקה השלישית,
שם שזו שקיבלה 60 מנדט יוצאת-מכלל חלוקת המנדטים.

יור"י גולדשמידט: לפי השיטה בה הולכת הצעת החוק, רשימה,
בעיקר גדולה, יכולה לקבל תיאורטית 2, 3
וולי אף ארבעה מנדטים. בצביע על הצעת חבר-הכנסת פרוש.

ה צ ב ה

הצעת חבר-הכנסת פרוש לא נתקבלה.

הסתייגות: לחבר-הכנסת מ. פרוש.

יור"י גולדשמידט: קיבלתי שני מכתבים: האחד ממר אלון מה-1
במרץ והאחר ממר סופר, מזכיר פרלמנטרי של
ועדת-אגודת ישראל. במכתב של מר סופר נאמר: "בתבקשתי על-ידי הסייעות:
גברת-ישראל, ל"ע, הרשימה הממלכתית, דק"ח, פועלי אגודת ישראל, המרכז
חופשי, העולם הזה - כח חדש וחבר-הכנסת ש. כהן, לפנות אליך בשם אותן
סייעות, בבקשה להזמין להופיע בפני הוועדה - לצורך הדיון בהצעת החוק של
חברי הכנסת בדר ועופר - את המתמטיקאי מר אברהם אלון מכפר מאיר שפיה
את פרופ' שמואל קניאל מהאוניברסיטה העברית, המחלקה למתמטיקה. הנ"ל פרסמו
דברים מודעות ומאמרים, בהם הם מוכיחים כי הצעת החוק הנ"ל מבוססת על טעות
ותמטית. פרופ' קניאל אף מציע תיקון לשיטת ד"הונט כדי להגביר את השיוויון
יין הסייעות. הנ"ל אף הביעו את הסכמתם להופיע בפני הוועדה".

כאמור, קיבלנו גם מכתב ממר אלון מה-1 במרץ,
זה במסדר לי דק הבוקר. גם הוא מבקש להופיע לפני הוועדה. הוא, כמו בן,
וזכיר את שתי המודעות בעתונים "הארץ" ו"על המשמר" בהן הוא טען שהשיטה
מוצעת לכנסת מסתמכת על חישוב מתמטי מוטעה.

הזכות להזמין את מר אלון ואת פרופ' קניאל
יא בידי הוועדה. אני מבקש שהוועדה תקבע עמדתה בדיון. אגב, גם פרופ' קניאל
ידעם מאמר, ומר סופר המציא לי אותו.

צדוק: איני יכול לראות את התועלת לעבודת הוועדה
שבהזמנת אנשים אלה. הם פרסמו דעותיהם בדברים,
כל מי שמתעניין בנושא היתה לו הזדמנות לקרוא את הדברים ולהשתכנע או לא
השתכנע. יתר על כן הופיעו לפנינו חברי כנסת מסייעות שאינן מיוצגות בוועדה
זאת, וניתנה להם האפשרות לטעון טענותיהם, כשמאחורי חלק מטענותיהם מונחים
ותם נימוקים בהם תומכים שני האנשים שמזיעים לנו להזמין. אם כן, אפילו
א יופיעו לפנינו אישית, כל מה שהיה להם לומר על הנושא נמצא אצלו, ואיני
ראה תועלת בהופעתם כאן. אני מציע שלא נזמין אותם.

עופר: - מה גם שכבר סיימנו את הדיון בחוק.

יור"י גולדשמידט: איני חושב שהטענה שסיימנו את הדיון בחוק
מחוייבת המציאות, כי עד לפני מספר דקות
ומענו הצעות חדשות והצבענו עליהן. מבחינת סדרי הכנסת אני מסופק אם הצעת
חוק יכולה לבוא לדיון במליאת הכנסת בשבוע הבא, כך שיש בהחלט אפשרות לשמוע
ות האנשים הללו ולראות אם יש מקום להכניס שינוי כלשהו בהצעת החוק.

ה' י. גולדשמידט:

חבר-הכנסת צדוק אומר שהדברים פורסמו וכל מי ששוכנע על-ידי הודעות אלה יכול היה לטעון טענות אלה בוועדה. אני יכול להניח שפרופסור באוניברסיטה יכול לשכנע בהופעה חיה בדברים שלא הצליח לשכנע בהם את הקורא במאמר קצר שפורסם בעתון. מכל מקום בידי הוועדה להחליט כך או אחרת.

מ. פרוש:

לכנסת ולוועדותיה יש ענין גדול בתדמיתן בעיני הציבור. אנו דנים בכל זאת בחוק המבוסס על חישובים מסויימים וכראיה מביאים שיטה זו או אחרת לא של אנשי מפלגות, אלא של מלומדים בתחום זה. כשאנשים מלומדים מסוג זה מבקשים להזפיע לפני ועדת החוקה, חוקה ומשפט, אני חושב שזה לא טוב לתדמית הכנסת אם מטרבים להם. לא יהיה זה הוגן להתעלם מפניה של מלומדים. הענין גם אינו בוער, ואפשר יהיה להעביר את החוק לקריאה שניה ושלישית לאחר שנשמע את האנשים שפנו אלינו. אנו רואים עד כמה מעורביינים אנשים אלה בהכנסת תיקון בהצעת החוק, עד כדי כך שהם השקיעו מזמנם ומכספם כדי לפרסם דעותיהם בעתון. אינני חושב שאנו יכולים להתעלם מפנייתם ולסרב להם.

י.ה. קלינגהופר:

בדרך-כלל הייתי אומר שרצוי לשמוע מומחים, אבל במקרה זה כבר סיימנו את הדיון בהצעת החוק. אילו הייתה הפניה באה אלינו בשלב מוקדם יותר, ייתכן שהיתה יכולה להיות לה תועלת, אם כי גם כאן יש לי ספק מסויימים, כי עד כמה שאני מבין גישתם של המתמטיקאים הללו, הם מתנגדים לשיטה שאנחנו סמכנו ידינו עליה. אין הם רוצים לתקן שיטה זו אלא הם שוללים אותה מעיקרה.

ה' י. גולדשמידט:

מד אלון מציע לתקן אותה.

י.ה. קלינגהופר:

הם רוצים להציע משהו משוכלל יותר. אם הצעת החוק עברה קריאה ראשונה, הרי מה שצפוי לנו במקרה הטוב ביותר הוא נושא חדש. ההצעה תהווה מעצם הנושא. מכל מקום אילו הציעו להופיע לפני הוועדה לפני הקריאה הראשונה של הצעת החוק, היינו בדיון המוקדם, אולי היה טעם לשמוע אותם, אבל אחרי הקריאה הראשונה, כשעצם ההצעה נתקבלה עקרונית על דעת הכנסת, ולא כל שכן כשכבר סיימנו את הדיון בהצעה, אני מצטרף לאלה הסבורים שאין מקום לשמוע אותם. זאת, כמובן, בלי לגרוע מחשיבותם של המומחים הללו.

י. ארידור:

אנסיף להשקפתו של חבר-הכנסת קלינגהופר רק הערה אחת. במכתב של מזכיר אגודת ישראל בשם כל הסיעות המשתייכות למועדן איכ"מ מוצא שהסיעות המנויות במכתב אומרות כי טענות סר אלון ופרופ' קניאל נכונות. במכתב נאמר שאנשים אלה כתבו מאמרים, אך לא נאמר שזו גם דעתן של הסיעות האלה, היינו שהטעות היא טעות מתמטית. אם אף הסיעות הללו אינן אומרות שטענות אנשים אלה הן טענות נכונות ואם אפילו הן אינן מבסות להראות לנו שטענות אלה נכונות, יוצא שאין שום תמיכה עניינית בטענות אלה. בבסיבות כאלה אינני מבין מדוע צריכים אנו להזמין מישהו כזה להופיע לפני הוועדה.

ה' י. גולדשמידט:

אילו המכתב של סר סופר היה עובר עריכה של חבר-הכנסת ארידור והיה מוגש לאחר מכן כפי שהוגש לנו עכשיו, הייתי אומר שיש מקום להערה שהשמיע חבר-הכנסת ארידור. אינני חושב שאפשר ללמוד ממכתב זה כי המתנגדים להצעת החוק אינם תומכים בדעת שני המלומדים הללו. אפשר להסיק שלדעתם אומרים המומחים דברי טעם שיש בהם כדי לשכנע את הוועדה.

ש. פרידמן:

אילו הוויכוח היה אם יש להם מה לחדש, הייתי אומר שיש להם מה לחדש. מתמטיקאים אלה טענו את זה בפה סלא. לא אוכל לומר שהכנתי את כל חישוביהם על-פי קריאה בעתון וייתכן שבעת הופעתם בוועדה יהיה להם מה להוסיף. אינני יודע אם זה כל כך בריא שחלק ניכר של הציבור יקבל את הדושים שאף כשמדובר בטענות טעות, שלגביה אומרים: טעות לעולם חוזרת, אין הכנסת רוצה לשמוע מומחים. אם תחליט הוועדה לשמוע אותם ויסתבר שזה נושא חדש, יוכל חבר-הכנסת קלינגהופר לטעון, ובצדק, טענת נושא חדש. אבל אם נדחה אותם מראש, אני חושש מאד שנאפשר לאלה הרוצים לטעון כך לומר שהכנסת מוכנה לחוקק חוק המבוסס על טעות מתמטית, וזה טיעון

פרידמן:

לא סימפטי. לכן רצוי להזמין ולשמוע את המומחים המתמטיקאים. כשהצעה
זו באה לראשונה הטיעון היה שקודם כל היא צריכה להיות צודקת מבחינה
מתמטית. הייתי מזמין מתמטיקאי מוסחה בעניין זה, ואין לי סיבה להניח
שפרופסור מהאוניברסיטה אינו מוסחה לכך אם הוא מביע נכונותו להופיע לפני
הוועדה ולהסביר את העניין. זו תביעה שיש להיענות לה.

א. עופר: במכתב אין שום נוסחה מתמטית. מדובר שם
על פוליטיקה. אין כאן שום דבר חדש.

פרידמן: גולדשמידט: אני מצטרף לשיקולים שהעלה חבר-הכנסת פרידמן.
אין זה כל כך שאלה באיזו מידה ישכנעו
מומחים אלה את חבר-הכנסת עופר או את חבר-הכנסת צדוק לחזור בהם מהצעה זו.
יש כאן עניין של אנונימיות ציבורית היכולה להיווצר בעקבות זה שאנו אומרים
כי איננו רוצים לשמוע אנשים אשר פרסמו דעותיהם ודי לנו בזה שהיינו יכולים
לקרוא. יש אפשרות לומר כי היות והכנסת נוהגת בדרך-כלל ביד חופשית בעניינים
אלה, נזמין גם שני מומחים אלה להופיע לפניו. נצביע על עניין זה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להזמין את מר אלון ואת פרופ' קניאל להופיע לפני
הוועדה - לא נתקבלה

פרידמן: גולדשמידט: נודיע גם לבא-כה הסיעות הללו וגם למר
אלון ולפרופ' קניאל שהוועדה החליטה לא
להזמין אותם.

בעבור עתה להכרעה בעניין ההסתייגויות של
חברי הכנסת שאינם הבררים בוועדה. השאלה בה צריכים אנו להכריע היא אם
לאפשר לחברי כנסת אלה להגיש הסתייגויותיהם למליאת הכנסת, או אם להגביל
זכות זו לגבי חלק מההסתייגויות או לגבי כולן.

א. עופר: אני מציע שנתייחס בנפרד לכל הסתייגות,
כי יש הסתייגויות שכבר אין להן מקום.
לחבר-הכנסת מייקוניס, למשל, אין מה לאשר, כי הסתייגותיו סתייחסות
לסעיפים שכבר אינם קיימים. הוועדה החליטה להשאיר סעיפים אלה כמו שהם.

פרידמן: גולדשמידט: לו הייתה מדובר בזה בלבד לא היה צורך בהכרעה
הוועדה, כי כאשר נציגי משרד המשפטים ופרופ'
הפנים טכניים את לוח ההסתייגויות הם ממילא מוציאים הסתייגויות הנוגעות
לסעיפים שאינם כלולים בהצעת החוק.

פרידמן: ארידור: בכפוף להערה זו של היושב ראש בדצנזי להוסיף
שקראתי את ההסתייגויות ולמדתי שאינני מסכים
להן אני סבור שכולן ענייניות, ועל כן אני מציע לאשר את כולן.

א. עופר: אני מקבל את הצעת חבר-הכנסת ארידור בכפוף
להערת היושב ראש לגבי סעיפים שכבר אינם
מופיעים בהצעת החוק.

פרידמן: גולדשמידט: אחת האלטרנטיבות של חבר-הכנסת אבנרי נתקבלה
למעשה, ואם כן, היא לא תיחשב כהסתייגות.
אני רואה שמתגבשת הצעה - אם כי עדיין לא נתקבלה על-ידי הוועדה - שבעודת
לוח ההסתייגויות על-ידי נציגי משרד הפנים ומשרד המשפטים יושמטו רק
ההסתייגויות הסתייחסות לסעיפים שאינם קיימים עוד בהצעת החוק וההסתייגויות
שנתקבלו דה-פקטו על-ידי הוועדה, כגון הצעה אחת או שתיים של חבר-הכנסת
אבנרי. כל היתר יוכלו להגיש הסתייגויותיהם.

ת. צנוק: אני מציע להוסיף סייג שלישי לשני הסייגים
שהזכיר היושב ראש: בתנאי שההסתייגות אינה
מנוקבת את הצעת החוק מתכנה במאה אחוז. בעניין זה יש הבדל בין קריאה ראשונה
בין קריאה שניה ושלישית. אפשר להציע הסתייגות המנוקבת את החוק מ-99%

היו"ר י. גולדשמידט:

למעשה אלה הנחיות לעורכי ההסתייגויות
ובכך אנו מסיימים את הענין.

י.ה. סלינגהופר:

אני דק מבקש לפרש את הערת חבר-הכנסת צדוק
ברוח ליברלי.

ח. צדוק:

דיברתי על הצעה המדוקנת את החוק מ-99%
מתוכנו, וזה ליברלי מאד.

מ. פרוש:

אני מציע שהחוק ייקרא: "חוק הבחירות לכנסת
(העברת הקולות העודפים מהרשימות הקטנות
לרשימות הגדולות), תשל"ג-1972". אם לא מתקבל הצעתי, אסתייג.

ח. צדוק:

אני מציע לא לאשר הסתייגות זו. אני חושב
שזה עילג להציע זאת.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת פרוש לשם החוק לא נתקבלה

הסתייגות: לחבר-הכנסת מ. פרוש.

היו"ר י. גולדשמידט:

בזה סיימנו את הדיון בהצעת חוק הבחירות
לכנסת (תיקון מס' 4). למעשה זה יהיה תיקון
מס' 5, והצעת החוק הבאה שמספרה עכשיו הוא 3 תהיה תיקון מס' 4.

א. עופר:

אני מציע שהצעת החוק שסיימנו בה את הדיון
זה עתה תישאר תיקון מס' 4, ואילו הצעת
החוק הנקראת עכשיו "חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3)" תיקרא: "חוק הבחירות
לכנסת (תיקון מס' 5)".

היו"ר י. גולדשמידט:

זה נראה לי סביר.

נעבור להצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3) -
כפי שזה ממוספר בחוברת הכחולה - תשל"ג-1972.

(ב) חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 3), תשל"ג-1972

סעיף 16:

א. עופר:

לאחר שקיבלנו את חוק הבחירות לכנסת (תיקון
מס' 4), סעיף 16 להצעת החוק מיותר, כי עכשיו
יש דק יתרון לרשימות המתקשרות בעודפים. לכן אני מציע למחוק את סעיף 16.

היו"ר י. גולדשמידט:

כלומר, אתה מציע שסעיף 82 לחוק המקורי
יישאר כמו שהוא.

א. עופר:

סעיף 82 הקיים עונה לענין ובמקרה הוא גם
מתאים לתיקון שקיבלנו (קורא את סעיף 82).

ב. הלוי:

אני מסכים להצעה למחוק את סעיף 16.

ה צ ב ע ה

ההצעה למחוק את סעיף 16 להצעת החוק נתקבלה

מ. פרוש:

כשם שאנו מאפשרים התקשרות של שתי רשימות אני
מציע לאפשר גם התקשרות של שלוש רשימות.
הצעתי היא לכתוב "שתי רשימות או שלוש".

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מבין שהצעת חבר-הכנסת פרוש היא לכתוב
בסעיף 16 כי בסעיף 82 לחוק העיקרי, במקום
"שתי רשימות מועמדים" יבוא "שתי רשימות מועמדים או שלוש".

המטרה היא ליצור גושים גדולים.

ט. גולדשמידט:

א. עופר:
ברור שרשימה שאינה עוברת את אחוז החסימה אינה באה בחשבון. חבר-הכנסת פרוש מתכוון לכך ששלוש רשימות יוכלו לצרף את כל הקולות שלהן וגם החלוקה ביניהן בעשית לפי שיטת ד'הונט. מבחינה טכנית זה אפשרי. אני רק חושב שיש הגיון לאפשר זאת לשתי רשימות קרובות. בכלל מפלגות יכולות להקים מערך, להגיש רשימה משותפת. אני בכל אופן מתנגד להצעת תיקון זו.

א. שפט:
התיקון שמציע חבר-הכנסת פרוש מקומו לא בסעיף 82 לחוק העיקרי, אלא בסעיף 67.

ג. הלוי:
אני טוען שזה נושא חדש.

ד. קלינגהופר:
אם הנושא כבר לדיון, אני מציע לבטל כליל את אפשרות ההתקשרות. אני סבור שאין לאפשר דבר כזה. אין הרשימות צריכות ליהנות משני עולמות: הן הולכות לחלוקה ראשונה בנפרד, ואילו לחלוקה שניה הן הולכות ביחד. אם רשימות רוצות ללכת יחד לבחירות הן יכולות להגיש רשימה משותפת, כפי שעשו המערך וגח"ל. אני בכלל לא מבין את השיטה הזאת, לפיה רשימות יכולות להיאבק זו בזו בחלוקה ראשונה, כי יש התחרות ביניהן ואחר-כך הן יכולות להתחבק זו עם זו כדי לזכות בעוד מנדט בעזרה הדדית. אם כן, אני מציע לבטל אפשרות זו, אולם לא אסתייג אם הצעתי לא תתקבל.

ה. פרידמן:
הסיעון של חבר-הכנסת קלינגהופר אף הוא מחייב לתקן את סעיף 67, אם כי בכיוון אחר מזה שמציע חבר-הכנסת פרוש. סכיון שאנו חיים במציאות מסוימת והכנסת הכירה בסעיף זה כסעיף הראוי להיכלל בחוק, אינני רואה מה הפגם הגדול במחבת הסעיף והחלטנו גם על שלוש רשימות. כאשר הוצע סעיף 16 הסביר לנו חבר-הכנסת עופר שבמצב הקיים פעלה ההתקשרות גם לטובה וגם לרעה, ולכן בא סעיף 16 לקבוע שהתקשרות תהיה לטובה. המטרה בכך היא עידוד יצירת גושים גדולים. אותה מטרה קיימת גם כששלוש רשימות רוצות להתקשר בעודפים, ולא רק כששתי רשימות רוצות בכך. לכן אינני רואה את הפסול בתיקון המוצע על-ידי חבר-הכנסת פרוש. דובר כאן על כן שרשימות הנאבקות זו בזו בשלב ראשון להתקשרות אחר-כך כדי לזכות במנדט נוסף, אבל הרי זה קורה אפילו בקרב סיעות בתוך מפלגה אחת. למה להתעלם מדבר זה?

ו. ארידור:
אבל זה לא רצוי.

ז. פרידמן:
אינני אמר שזה חצוי, אבל אי-אפשר לומר שזה סותר מציאות קיימת. לכן אני בדעה שתיקון שמציע חבר-הכנסת פרוש הוא תיקון סביר ואני תומך בו.

ח. האוזנר:
האם החוק הקיים עונה במתכונתו הנוכחית לכל הסידור של התקשרות יותר משתי רשימות?

הי ביניהן תקבל מנדט?

היינריך י. גולדשמידט:
הדבר נקבע ביניהן.

א. שפט:
ביניהן קובעת שיטת ד'הונט.

א. עופר:
צריך לתקן גם את סעיף 67 וגם את סעיף 82.

היינריך י. גולדשמידט:
ענין זה אינו נושא חדש. בהצעה המקורית שינה סעיף זה משהו בקשר להתקשרויות, ואם כן, אי-אפשר לומר שכל הצעה בנוגע להתקשרויות היא נושא חדש, וכפי שהסביר חבר-הכנסת פרידמן, אפשר להרחיב את השיטה ואפשר לצמצם אותה.

חבר-הכנסת פרוש הגביל את הצעתו לשלוש סיעות, ובזירה הפוליטית שלנו אפשר לראות שלוש מפלגות, שאם כי הן נאבקות זו בזו אין ביניהן הבדלים בסיסיים כל כך גדולים. לכן ההתקשרות לאור נתונים אלה אינה בניגוד לכללי הישר, הנוהג והחיים הפרלמנטריים. משום כך אני חושב שיש טעם בהצעה זו.

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע על ההצעה ליצור בסעיפים 67 ו-82 אפשרות של התקשרות שלוש רשימות בעודפים לצורך חישוב המנדטים אחרי החלוקה הראשונה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה ליצור בעסיפים 67 ו-82 לחוק העיקרי אפשרות התקשרות של שלוש רשימות בעודפים
4 - נגר
5 -

ההצעה ליצור בסעיפים 67 ו-82 לחוק העיקרי אפשרות התקשרות של שלוש רשימות בעודפים - לא נתקבלה

הסתייגות: לחבר-הכנסת מ. פרוש,
לחבר-הכנסת ש. פרידמן.

סעיף 13

היו"ר י. גולדשמידט:

בסעיף 72 לחוק העיקרי נאמר כי בישוב מן הסוג הנדון יכולים לסיים את ההצבעה בשעה 21.00 במקום בשעה 22.00, ואב זה התעורר ויכוח בוועדה אם בכלל רצוי שיהיו במדינה קלפיות הנסגרות בשעה 21.00 וקלפיות הנסגרות בשעה 22.00. היתה הצעה שבכל המדינה ייסגרו הקלפיות בשעה 22.00. הועלו סברות שהודעות חלקיות על תוצאות בקלפי זו או אחרת עלולות ליצור דעת קהל מסויימת לפחות במשך שעות אחדות.

ג. קרפט:

מסדר הפנים בתבקש להגיש רשימה של מספר הישובים בהם מדובר כאן, ורשימה זו נמצאת בתיקים של חברי הוועדה. מספר הישובים בעלי אזור קלפי אחד, בהם מספר הבוחרים הוא בין 51 ל-350, הוא: 509. מספר הישובים עם קלפי אחד, בהם מספר הבוחרים הוא בין 351 ל-600, כפי שהוצע בהצעת חוק זו, הוא: 98.

א. עופר:

כלומר, בתיקון המוצע מדובר על 100 ישובים.

ג. קרפט:

אני חושב שעניין זה היינו צריכים לאמץ את הצוטח שבחוק הרשומות המקומיות, שם נאמר: "מקום הקלפי יהיה פתוח להצבעה ביום הבחירות ללא הפסקה מ-7.00 בבוקר עד 11.00 בלילה, אך ברשות מקומית שמספר הזכאים להצביע בה אינו עולה ...".

א. עופר:

אם מדובר ב-100 קלפיות בלבד אני מציע דווקא על זה.

ס. בן-פורת:

אני מציע לקבוע ששעת סגירת הקלפיות תהיה שעה 10.00 בלילה.

היו"ר י. גולדשמידט:

כלומר, אתה מציע סעיף שיקבע כי בכל המדינה תתנהל ההצבעה מ-7.00 בבוקר עד 10.00 בלילה ללא אכחזה.

ס. בן-פורת:

שמענו שבצרפת הגדולה סיימו אתמול את ההצבעה בשעה 8.00 בערב.

י. ארידור:

אני מבקש מחבר-הכנסת בן-פורת לא להסתייג בעניין זה. ברצוני להסביר שיש לפחות עשר הסתייגויות לחוק זה ולחוקים אחרים שאיני מגיש לא מפני שאיני רוצה להגיש אותן אלא מפני שאני מכבד הסכם שנתקבל.

א. עופר:

עניין זה נדון בכל הסיעות והוצע על דעת כל החברים. היה ויכוח ממושך בוועדות שטיפלו בעניין זה, גם בוועדת התקנות של ועדת הבחירות המרכזית, וכך זה סוכם עקרונית.

הג'ר"ד י. גולדשמידט: יש אפשרות לטעון שהצעת חבר-הכנסת בן-פורת היא בכלל נושא חדש, כי לא היתה הצעה לשנות את שעת סגירת הקלפי לגבי כלל המדינה, אלא סעיף 13 התייחס באופן ספציפי לישובים קטנים. אני מסופק אם אנו יכולים לקיים דיון ולהצביע על שינוי שעת סגירת הקלפיות לגבי כל המדינה, כי לגבי כלל המדינה לא היתה הצעה.

א. עופר: אני מציע שלחבר-הכנסת בן-פורת תהיה זכות לרוריזיה.

ח. צדוק: אנו ועדה של הכנסת והסמכות בידינו, ואיני מציע, חלילה, שמהו יגרע מסמכות הוועדה. יחד עם זאת, כשמדובר בעניינים טכניים של ביצוע הבחירות אולי יאה לנו - על כל פנים אני מרגיש שיאה לי - מידה מסוימת של התחשבות בדעותיהם של אנשים העוסקים בכך זמן רב, ובעיקר של ועדת הבחירות המרכזית. אם אנשים לי שוועדה הבחירות המרכזית נתנה דעתה בענין זה והגיעה למסקנה שצריך להשאיר את המצב הנוכחי לגבי כלל המדינה כפי שהוא, אני מציע לכולנו שבקבל את זה.

ס. בן-פורת: אני רושם הסתייגות עד שאשמע את נימוקי החברים.

הג'ר"ד י. גולדשמידט: אם הוועדה אינה מקבלת את עמדת חבר-הכנסת בן-פורת, יש שהות לחבר-הכנסת בן-פורת לשקול אם הוא רוצה להגיש הסתייגות, ואף אם ירשום עכשיו הסתייגות אינו חייב להשתמש בזכות זו.

נצביע על הצעת חבר-הכנסת עופר לבטל את סעיף 13 ולא לקבוע שום אבחנה, כלומר, להשאיר את המספר 350.

ה צ ב ה

ההצעה למחוק את סעיף 13 להצעת החוק נתקבלה.

הג'ר"ד י. גולדשמידט: נצביע על הצעת חבר-הכנסת בן-פורת שבסעיף 72(א) לחוק העיקרי ייאמר במקום "מ-7.00 בבוקר עד 11.00 בלילה" - "מ-7.00 בבוקר עד 10.00 בלילה".

ה צ ב ה

ההצעה שבסעיף 72(א) לחוק העיקרי יבוא: "מ-7.00 בבוקר עד 10.00 בלילה" במקום "מ-7.00 בבוקר עד 11.00 בלילה" - לא נתקבלה.

הסתייגות: לחבר-הכנסת ס. בן-פורת.

סעיף 15

הג'ר"ד י. גולדשמידט: בסעיף זה התעוררו השאלות איך להבטיח שימנו רק קול אחד ומה עושים עם הפתק הנוסף, האם משמידים אותו או מחברים את שני הפתקים יחד בסיכה, שהרי אחר-כך עושים התאמה בין מספר המעטפות לבין מספר הפתקים. ביקשנו אינפורמציה ממשרד הפנים מה עושים כיום במקרים מסוג זה.

ג. האוזנר: כיום פוסלים את הקול.

ג. קרפט: שני פתקים היו כשרים לגבי רשויות מקומיות, ובמקרה כזה הוועדה חיברה את שני הפתקים בסיכה.

א. עופר: אני עדיין בדעה שמוטב להשאיר את הסעיף כמו שהוא ולהעביר את הענין לתקנות. עלה בדעתי הרעיון שתוטבע חותמת על פתק אחד: "קול כפול". בענין זה אפשר

א. עופר:

לקבוע הוראה בתקנות שמטביעים חותמת כזאת על פתק אחד ומחברים את שני הפתקים ביחד ומונים קול אחד. לכתוב את כל זה בחוק זה יהיה מסובך. מובן מאליו שימנו רק קול אחד, ובוודאי שלא יעלה על דעת יושב ראש ועדת הבחירות, שהוא שופט עליון, למנות שני קולות.

י.ה. קלינגהופר:

למען הבטחון הייתי מעדיף שייכתב משהו בענין זה בחוק, אבל לא אצטוד על כך. אני בעד זה שפתק אחד יושמד. שיטת החיצור בסיכות היא שיטה מאד פרקארית, כי הסיכה יכולה להיות חלשה מדי ושני הפתקים לא יישארו צמודים זה לזה עד סוף הפרוצדורה. אם אינכם רוצים לדון בכך, אני גותן בהחלט אמון מלא בוועדת הבחירות המרכזית, אלא שהייתי מבקש כי יובא לדעתה שהוצעה כאן הצעה להשמיד את הפתק המיותר ולא להצמיד אותו, בשיטה זו או אחרת, לפתק האחר.

א. ידין:

לפני מרצה הנדסה שנדמה לי כי שיקף את דעת הוועדה בשיטה קודמת בענין זה. בנוסח זה נאמר: "(4) אולם אם היו נמספת הצבעה לא יותר משני פתקי הצבעה זהים, לא ייפסל הקול בשל כך, אך הקול השני לא יזבא בחשבון".

היו"ר י. גולדשמידט:

נצביע על ההצעה להעביר נושא זה לתקנות.

ה צ ג ה

ההצעה שענין שני הפתקים הזהים נמספת הצבעה יועבר לתקנות - נתקבלה.

סעיף 19:

היו"ר י. גולדשמידט:

בשיטה הקודמת ביקשנו אינפורמציה לגבי הסעיפים המאזכרים כאן.

ג. סלחי:

המסמך המפרט מעיפים אלה נמצא בתיקים של חברי הוועדה.

א. שפט:

לקראת הבחירות הקודמות נתקבל צרור הודאות שעה בשתי קבוצות. עקב המצב המיוחד בו היינו נתונים אז - ומצב זה לא נשתנה גם היום - הודאות אלה היו בעיקרון הודאות חירום בדבר הצבעות בין השלים ובין עובדים מסויימים הנמצאים בשטחים והצבעות בקווים לאורך גדות הנהרות. נכון שברגע זה נמצאים אנו ברגיעה יחסית, אבל אין כל בטחון שעד הבחירות לא ישמנה שוב המצב בתעלה ולא תהיה אפשרות להצביע ביום הבחירות, אלא יהיה צורך לפזר את ההצבעה למספר שעות לפני או אחרי המועד שנקבע. ההודאות הן הודאות מסוג זה.

אנו מבקשים להחיל אותן הודאות גם לגבי הבחירות לכנסת וגם לגבי הבחירות לרשויות המקומיות, כי הפרובלמטיקה היא בדיוק אותה פרובלמטיקה. קבוצת ההודאות הנמשכה סופיעה בסעיף 11 לחוק הבחירות, לכנסת (ננסח משולב) (תיקון), תשכ"ט-1969, האומר: "לענין הבחירות שיתקיימו בחודש חשון תש"ל יראו כאילו - (1) בסעיף 89, בהגדרה של 'חיילים' נוסף בסופה 'ולרבות הנמנים עם חיל המשטרה'. פירוש הדבר ששוטרים יוכל להצביע גם במחנות הצבא, בדיוק באותו אופן בו מצביעים חיילים, כמובן, כמעטפות כפולות.

בסעיף 11(2) נאמר: "בסעיף 90, במקום סעיף קטן (ג) נאמר: '(ג) ההצבעה בקלפיות לחיילים תהיה בשעות שנקבעו בתקנות או על פיהן מתוך 72 השעות הכוללות את יום הבחירות'. בניח שיום הבחירות הוא יום ג' ויש הפגזה כבדה בתעלה כי האויב יודע באיזה יום מתקיימות הבחירות. במקרה כזה תהיה אפשרות לפצל את ההצבעה ליום קודם לכן ויום אחרי כן ותהיה אפשרות להצביע בקו התעלה באותן 72 שעות. אגב, התקנות לא יתפרסמו כדי שאלה שאינם צריכים לדעת זאת לא יידעו מתי יום הבחירות. זה בא להבטיח שיוכלו להצביע גם בקו החזית.

א. שפט:

סעיף 91, המאזכר בסעיף 11(3) דן בזיהוי במקרה של הצבעת חיילים. אם צנו מרשים לשוטרים להצביע במחנות צבא במעטפות כפולות, נאמר כאן שהם יכולו להצביע גם בתעודת השוטר שלהם ביחידות צבא, במעטפות כפולות.

הגנרל י. גולדשמידט: אם כן, האם יהיו שוטרים שיוכלו להצביע בשני אופנים ואפילו בשלושה?

א. שפט:

בהחלט כן. הצורך בהוראה זו נובע מכך שחלק מהשוטרים מוצבים בשטחים ועל כן אינם יכולים להצביע בקלפיות שלהם, אלא יצטרכו לגשת במחנה הצבא הקרוב ליוזם. כמובן, עם התיקון החדש יוכלו שוטרים להגיע אולי להיאחזות וקרוב שכתב התאזרחת ושם להצביע עם התעודה. אף-על-פי-כן לא הייתי נודע בהוראות אלה. בבחירות האחרונות לא היו תלונות על שימוש לרעה או הצבעות כפולות. על כל פנים לי לא ידוע על תקלה כלשהי בנושא זה בבחירות האחרונות.

סעיף 11(4) דן בהצבעת עובדים מסויימים. זו הוראה מיוחדת לגבי אזרחים הנמצאים באבו-רודס - וזו הדוגמה הקלאסית - או בשארם-א-שיין, אך בתעודת הזהות שלהם לא רשום שמקום מושבם הוא שארם-א-שיין, אבו-רודס או הרמה. סעיף 11(4) מוסיף סעיף 95א' האומר: "שר הפנים, בהתייעצות עם שר הבטחון ובהסכמת יושב ראש הוועדה המרכזית יחד עם סגניו, רשאי לתת הוראות, בין בתקנות ובין בדרך אחרת, בכל הנוגע לפדרי הצבעתם של: (1) מי שנמצאים ביום הבחירות באזורים שנקבעו לענין פסקה זו על-ידי שר הפנים בהתייעצות ובהסכמה כאמור מתוך השטחים המוחזקים על-ידי צבא-הגנה לישראל, והם עובדי צבא-הגנה לישראל המועסקים באותם אזורים ושמותיהם כלולים ברשימה שהגיש ראש המטה הכללי ליושב ראש הוועדה המרכזית; (2) עובדים אחרים הנמצאים ביום הבחירות באזורים שנקבעו לענין פסקה זו על-ידי שר הפנים בהתייעצות ובהסכמה כאמור מתוך השטחים המוחזקים על-ידי צבא-הגנה לישראל; הוראות אלה יובאי לידיעת הנוגעים בהן כפי שימצא לנכון שר הפנים בהתייעצות ובהסכמה כאמור; הן אינן טעונות פרסום ברשומות."

בסעיף 11(5) נאמר: "בכל מקום שעל-פי סעיפים 90 ו-145 נתונה סמכות לענין פרק ט' לוועדה המרכזית, ניתנה הסמכות ליושב ראש הוועדה המרכזית יחד עם סגניו."

סעיף 90 מדבר על קלפיות לחיילים; סעיף 145 על תקנות והוראות-שעה בהן כלולים בין היתר פדרי הבחירות בין חיילים. היתה כאן מגמה שחלקים מסויימים של הוועדה המרכזית יהיו מעורים במקצת בנושאים הספציפיים האלה ושענין זה יועבר לפוסד מצומצם ככל האפשר, והוא יושב ראש הוועדה וסגניו. זו היתה המגמה של הוראת-שעה זו, ראת מכלול ההוראות האלה רוצים להחיל גם על הבחירות הקרובות. אותן הוראות בדיוק רוצים אנו להחיל גם על רשויות מקומיות.

מכלול ההוראות השני הוא התיקון שנתקבל מאחר יותר לאור הפגזת קרית-שמונה עם קטיושות. התעוררה השאלה מה לעשות אם יופגז הישוב ביום הבחירות, ולאור זה נתקבלה הוראת שעה לענין הבחירות לתש"ל. בסעיף 1 לחוק הבחירות לכנסת (הוראת שעה), תש"ל - 1969 נאמר: "לענין הבחירות שיתקיימו בחודש חשון תש"ל יראו בחוק הבחירות לכנסת (נוסח מושלב), תשכ"ט - 1969, כאילו - (1) לאחר סעיף 70 נוסף סעיף זה: 70א' (א) נוכחו יושב ראש הוועדה המרכזית וסגניו, בערב יום הבחירות או ביום הבחירות, כי קיימות באזור קלפי פלוני נסיבות מיוחדות המונעות או עלולות למנוע לדעתם את המהלך התקין של ההצבעה, רשאים הם להורות על זחיית פתיחת הקלפי, על הפסקת ההצבעה ועל חידושה וכן על הוספת זמן להצבעה, ובלבד שלא תותר הצבעה כעבור יותר מ-24 שעות מהשעה הנקובה בסעיף 72 לסגירת הקלפיות....". אנו אומרים שהוראות אלה יחולו על הבחירות שיערכו בתשל"ד או לפני כן.

ה צ ב ע ה

ההצעה לאשר את סעיף 19, בנוסח החוברת הכחולה, נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט: התיקון שדנו בו זה עתה יהיה תיקון מס' 5.

ג) חוק לטיפול באבידות

היו"ר י. גולדשמידט: ניהלנו ויכוח מספר פעמים על הצעת חבר-הכנסת הלוי שבעל האבידה יהיה חייב לתת פרט למוצא. הוא הזכיר אחוזים מסויימים - 5% או 10%-והציע שהפרט יהיה מדורג לפי ערך האבידה. אני מציע שנצביע תחילה על העיקרון בלי לנקוב אחוז זה או אחר.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת הלוי להטיל בחוק חובה על בעל האבידה לתת פרט למוצא - לא נתקבלה.

המתיינות: לחבר-הכנסת ב. הלוי.
לחבר-הכנסת י. ארידור.

היו"ר י. גולדשמידט: אשר להחזרת ההוצאות, מר ארן אמר שזה כלול בחוק השומרים. בזה פייסנו את הדיון בחוק השבת אבידה.

ד) חוק יסוד: הממשלה (תיקון), תש"ל-1969
(של חבר-הכנסת ר. ארזי)

היו"ר י. גולדשמידט: אנו נמצאים בשלב של דיון מוקדם בהצעת חוק זו.

ר. ארזי: אני מציע להכניס תיקון קטן בהצעתי לאור הערת שר המשפטים בקריאה הטרוםית. במקום "יהיה פסול לכתן" אני מציע לכתוב "לא יכתן".

ביסודה קובעת הצעת חוק זו תקופת המתנה ממועד התפטרות שופט או קצין מכהונתו עד מועד מינויו כשר בממשלה. תקופת המתנה בת 100 יום מנופשת, כמו ההצעה כולה, על סעיף בחוק יסוד: הכנסת האומר ששופטים וקציני צבא המשרתים בצבא קבע צריכים להתפטר 100 יום לפני יום הבחירות. אני מבין שיכולות להיות זרות שונות לגבי מועד ההמתנה, ואם בחרתי ב-100 יום הרי זה משום שהקבלה להוראה האמורה בחוק יסוד: הכנסת.

נדמה לי שמקובל על רוב חברי הכנסת שהרשות השיפוטית והזרוע הצבאית הן שתי זרועות שלציבור יש רגישות מיוחדת לגבי האפולטיזציה שלהן. כניסה לתוך החיים הפוליטיים באופן בלתי אמצעי, ללא כל הפסקה וללא כל המתנה עלולה לערער במידה מסויימת את הגישה המקובלת בציבור לגבי שתי זרועות אלה.

בקווי היסוד של כל המסגלות בישראל נאמר כי ייספר בקפדנות האופי הכללי והבלתי אמצעי של כל שירותי המדינה. אני מציע לקבל תיקון זה בחוק יסוד: הממשלה.

י. ארידור: אני שותף לפטרות שחבר-הכנסת ארזי דיבר עליהן, אלא שאיני מבין במה מסייעת הצעת חוק זו למטרות אלה. ברור שאסור להתקשר עם קצין צבא בהיותו בתפקיד על פנת שיהיה מועמד לממשלה. זה לא נאה. אולם איני מבין מה ענין התקופה של 100 יום לכאן ופה תועלתה. נביח שמתקשרים עם קצין צבא או עם שופט ואומרים לו שהוא יהיה שר בממשלה, אבל הוא צריך להמתין 100 יום. האם על-ידי כך הכל יהיה כבר בסדר? הוא אמנם יפתין 100 יום, אבל ידוע שהתקשרו אתו לפני-כן. זאת אפילו לא תקופת צינון. תקופת צינון קיימת לגבי אדם שצריך להיות מועמד לכנסת, בלומר, אומרים לו שלא יהיה מועמד אלא אם יש תקופת צינון של 100 יום עד הגשת הרשימות. בזה יש הגיון, אבל איני רואה הגיון בתיקון המוצע כאן, כי כאשר אומרים לשופט

י. ארידור:

אז לקצין צבא שלא ייכנס לממשלה אלא כעבור יום, פירוש הדבר שכבר סיכמו איתו כי ייכנס לממשלה, אחרת אין יודע שהוא צריך להמתין 100 יום לאחר ההחלטות שהתקבלו? אינני רואה טעם מעשי בהצעה זו. היא לא תפתור את הבעיה שהעמיד לפנינו חבר-הכנסת ארזי, הבעיה של דפוליטיזציה, כביכול, של הצבא או הרמטליסטיזציה של הממשלה. אינני רואה צורך בזה.

בהצעה זו מדובר חבר-הכנסת ארזי על קצין צבא, אך כלום רב ראשי לישראל אינו זקוק אף הוא לתקופת צינון בזאת אם הוציט שיהיה שר? יש אנשים נוספים בעלי חותם ציבורי, כגון מבקר המדינה ומנעמדים אחרים בעלי דרגה בכירה. כל זמן שלא הנדלנו בעצין זה ואמרונו שכל אחד יוכל להיכנס לממשלה, לא היתה בעיה, אבל אם קובעים תקופת המתנה של 100 יום לגבי כניסה לממשלה ומחילים הגבלה זו רק על הלק מהמועמדים הצריכים להמתין 100 יום כדי להיבחר לכנסת, אינני רואה הגיון בכך. אם יש אנשים שדרושים להם 100 יום כדי להיבחר לכנסת, מדוע לא יהיו דרושים להם אותם 100 יום כדי להיבחר לממשלה? אני מציע שהבר-הכנסת ארזי יסקול עם הצעה זו פשרת את הפטרה שלו, מה גם שמדובר בהסבר להצעתו הוא אומר: "מעבר ללא כל השהיה של שופטים וקצינים בשירות קבע לחיים המדיניים והמפלגתיים עלול לפגוע באמון המצדד שנתנות מספרו בציבור שתי שתי זרועות אלה" - דבר שאיני מקבל אותו. ממשיך חבר-הכנסת ארזי ומסביר: "בקורי היסוד של כל הממשלות בישראל, כולל הממשלה הנוכחית, נאמר כי ישמר בקפדנות האופי הכללי הבלתי מפלגתי של כל שירותי המדינה. בחוק הבחירות לכנסת נקבעה הוראה כי עובדי מדינה בדרגות גבוהות וכן קצינים בשירות קבע בכל דרגה הוראה בשירות צבא-הגנה לישראל לא יהיו מועמדים לכנסת...". אם אמנם צריך לשמור - ואני משכים שצריך לשמור - על האופי הכללי והבלתי מפלגתי של כל שירותי המדינה, אני מתפלג מדוע מזכיר אותם חבר-הכנסת ארזי בדברי המצבר אך אינו מסיק את המסקנה לגביהם בהצעת החוק גופא. אם הדבר פוגע באופי הכללי, צריך שזה ייאמר בחוק.

אני חושב שזה היה הרבה יותר מתקבל על הדעת להסיל את ההגבלה דווקא על הפקידות בדרגות הגבוהות יותר מאשר על שופט בית דין לעבודה, למשל, כי חזקה על שופט כזה שהוא יודע כי אינו עוסק בפוליטיקה בעת התוצתו, והעובדה שהוא עובר מתפקיד של שופט לתפקיד של שר בממשלה אינה פוגעת באופי הבלתי מפלגתי של השיפוט. מניעה יותר גדולה באופי הכללי תיתכן כשמדובר בעובדי מדינה, וחבר-הכנסת ארזי מזכיר זאת בדברי ההסבר, אך לא בגוף החוק.

י.ה. קלינגהופר:

באשר לבחירות לכנסת יש סדר מסויד של מועמדות ויש איזו פורמליזציה של הכנסת מועמדות. אולם פורמליזציה כזאת אינה קיימת באשר למועמדות להיות שר בממשלה. מועמדות פורמלית לממשלה קיימת רק בתקופה הקצרה שבין תום סלאת הדרכת הממשלה לבין תבעת אמון לממשלה החדשה על-ידי הכנסת, וזו יכולה להיות תקופה של יום אחד בלבד. על פרק זמן קצר זה מחיל כבר חבר-הכנסת ארזי את ההגבלה של 100 יום, וזה קושי אחד שאני רואה בהצעת חוק זו לעומת המצב הקיים לגבי מועמדות לכנסת, שם יש פורמליזציה של המועמדות במידה הרבה יותר מודגשת וניכרת בחוק גופו.

אולם נביח שיש טעם להעביר את שיטת 100 הימים לפיזור הממשלתי. בכל זאת הדבר אינו מקביל. לגבי שופטים הוציט להיות מועמדים לכנסת אמנם הוצע דין זה של 100 יום, אך טרם נתקבל בחוק. אם כן, ישנו חריג זה. מצד אחר, ההצעה אינה שלימה, כי פתוך אלה שחל עליהם דין ה-100 יום לגבי מועמדות לכנסת מציג חבר-הכנסת ארזי לכלול כאן רק את הקצינים שבשירות קבע. נכון שלפי סעיף 56 לחוק צריכים קצינים בשירות קבע לעזוב את השירות הפעיל לפחות 100 יום לפני יום הבחירות, אבל מוזכרים שם גם עובדי מדינה בכירים בדרגות מסוימות ולגביהם אין חבר-הכנסת ארזי מציע להחיל את תקופת ההמתנה של 100 יום כשמדובר במועמדות לממשלה. ומספרם של עובדי מדינה אלה גדול יותר מספר הקצינים בשירות קבע. דווקא את רוב הקהל הזה משאירים פחוץ להצעת החוק.

י.ה. קלינגהופר:

נראה לי שאם כבר מקבלים את העיקרון
אין לפרט כאן לא שופטים, לא קצינים ולא שום סוג אחר אלא לומר באופן
כללי - אינני מנסה כי אם רק מביע את הרעיון - כי כל אלה המוטלת עליהם
חובת המתנה של 100 יום במה שנוגע לבחירות לכנסת יחול עליהם אותו
דין כאשר לכניסתם למטשלה. ההסדר צריך להיות זהה, ואם ישתנה שם,
הוא ישתנה גם כאן.

כיוון שאנו צריכים לסיים את הישיבה
במשיך בעניין זה בישיבה אחרת.

היו"ר י. גולדשטיין:

הישיבה נועלה בשעה 12.05.